

Lønkonkurrenceevnen i dansk industri

Nye tal viser stærkeste danske konkurrenceevne i mere end 10 år

Danmarks Statistik har lavet en større data- og metoderevision af det danske nationalregnskab. Sammenholdt med det gamle nationalregnskab tegner de nye tal et billede af en markant forbedring af dansk industris lønkonkurrenceevne efter krisen indtraf. Industriens lønkonkurrenceevne er i 2013 således 5 pct. bedre end i år 2000. Med de nye tal er billedet ændret i en sådan grad, at myten om problemer med lønkonkurrenceevnen i dansk industri aflives. Forbedringerne harmonerer med udviklingen i både industrieksporten og markedsandele, der heller ikke har vist tegn på dårlig konkurrenceevne.

af chefanalytiker **Frederik I. Pedersen**
og stud.polit **Mette Rasmussen**

11. november 2014

Analysens hovedkonklusioner

- Med det nye nationalregnskab er dansk Industris lønkonkurrenceevne i 2013 forbedret med 5 pct. i forhold til 2000, mens lønkonkurrenceevnen i det gamle nationalregnskab nogenlunde uændret i samme periode.
- Det gamle nationalregnskab undervurderede industriens lønkonkurrenceevneforbedringer efter krisen trådte ind. Siden 2007 er industriens lønkonkurrenceevne i det nye nationalregnskab forbedret med ca. 15 pct. mod i det gamle nationalregnskab at være forbedret med ca. 10 pct. i samme periode.
- Lønkonkurrenceevnen opgøres ved den anbefalede relative lønkvote, der måler lønsummen i industrien sammenholdt med værditilvæksten. Forbedringen af lønkonkurrenceevnen i Danmark ses både en kraftigere opjustering af BVT og til dels en lidt større nedjustering af lønsummen sammenlignet med udlandet.
- Med de nye tal er den relative lønkvote ændret i en sådan grad, at myten om fortsatte lønkonkurrenceevneproblemer i dansk industri aflives. Forbedringerne harmonerer med udviklingen i både industrieksporten og markedsandele, der heller ikke har vist tegn på dårlig konkurrenceevne.

Kontakt

Chefanalytiker
Frederik I. Pedersen
Tlf. 33 55 77 12
Mobil 28 42 42 72
fip@ae.dk

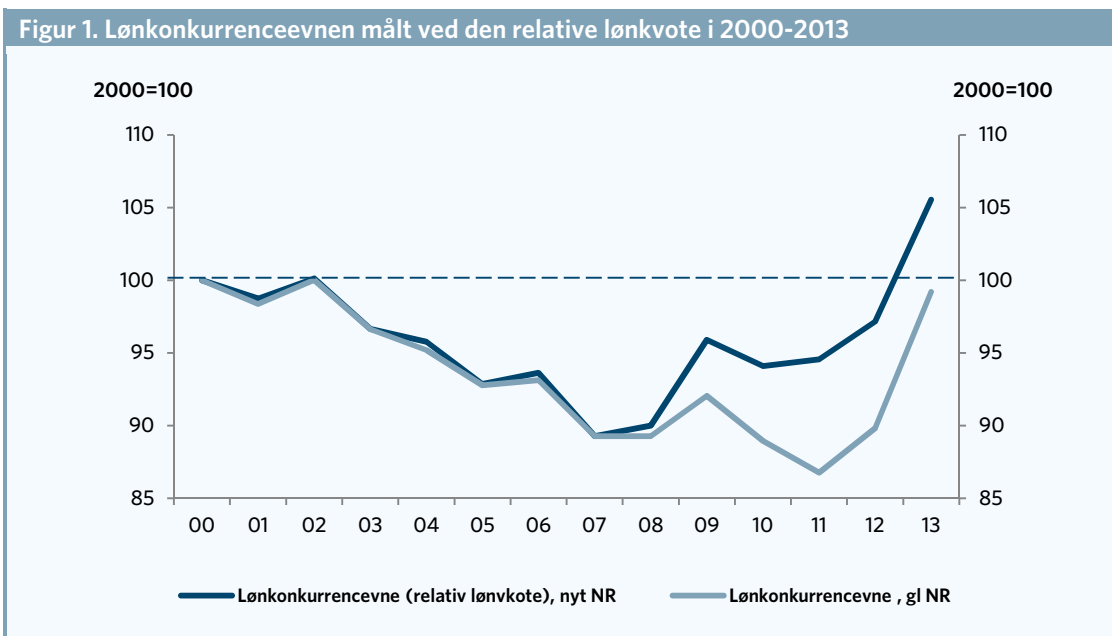
Kommunikationschef
Mikkel Harboe
Tlf. 33 55 77 28
Mobil 28 36 87 50
mh@ae.dk

Nyt nationalregnskab afliver myte om lønkonkurrenceproblem i industrien

Hovedrevisionen af nationalregnskabet har medført markante ændringer af både niveau og udvikling i industriens lønvote, som er givet ved forholdet mellem aflønning af ansatte i industrien og industriens bruttoværditilvækst. Da der ikke er set tilsvarende ændringer af udviklingen i udlandets lønvote, har det slået igennem på den *relative* lønvote, der er det anbefalede mål for *dansk industris lønkonkurrenceevne*, jf. boks 1 nedenfor. Med hovedrevisionen er den relative lønvote ændret i en sådan grad, at myten om lønkonkurrenceevneproblemer i dansk industri aflives.

Som det fremgår af figur 1, har den relative lønvote siden krisen satte ind udviklet sig markant anderledes i det nye nationalregnskab sammenholdt med udviklingen i det gamle nationalregnskab. Da den relative lønvote netop afspejler den udenlandske lønvote relativt til den danske, vil et fald i den relative lønvote betyde en forværring af den danske lønkonkurrenceevne. Omvendt vil en stigning i den relative lønvote betyde en lønkonkurrenceevneforbedring.

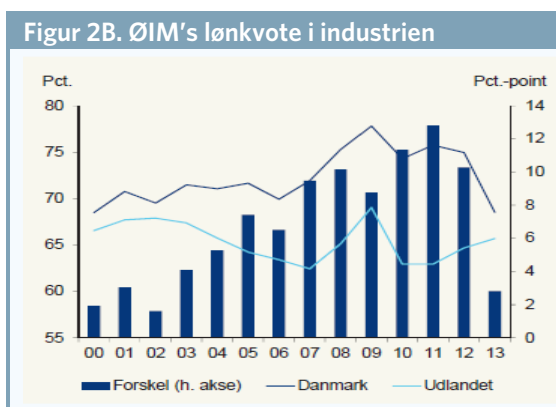
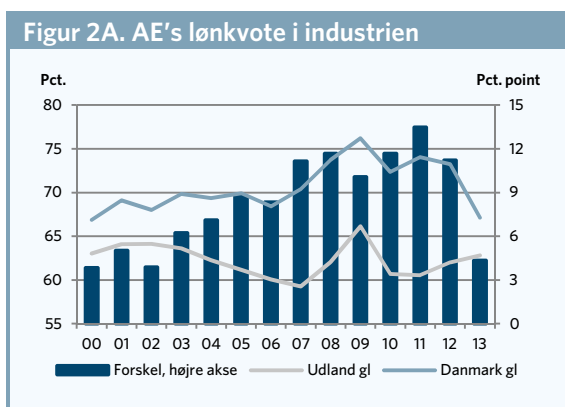
Med det nye nationalregnskab har den relative lønvote haft en mere markant stigende profil siden krisen, og lønkonkurrenceevneforbedringerne har således været markant større end hvad det gamle nationalregnskab viste. De nyeste tal viser, at lønkonkurrenceevnen i 2013 er forbedret med godt 15 pct. siden 2007 og godt 5 pct. i forhold til 2000-niveauet. I det gamle nationalregnskab var lønkonkurrenceevnen i 2013 kun forbedret med ca. 10 pct. siden 2007, og den var i 2013 nogenlunde uændret fra 2000-niveauet. Samtidig viste de gamle tal, noget overraskende, en fortsat forværring frem mod 2011 før det vendte.

Anm.: Den relative lønvote er beregnet ved at dividere den udenlandske lønvote med den danske (beregnet som beskrevet i appendiks 1). Den relative lønvote er beregnet for såvel nyt som gammelt nationalregnskabsdata.
 Kilde: AE pba . Eurostat, OECD og Bureau of Economic Analysis (BEA).

Opgørelse af lønkvoten i det gamle nationalregnskab

Som det første kan udviklingen i industriens lønkvote opgjort ud fra *det gamle nationalregnskab* belyses. Her er udviklingen i den *relative lønkvote* interessant, idet den afspejler udviklingen i den danske lønkvote relativt til den (sammenvejede) udenlandske og derfor bruges til at vurdere dansk *lønkonkurrenceevne*, jf. boks 1. En stigning i den relative lønkvote betyder, at forskellen mellem den danske og udenlandske lønkvote stiger, hvorfor den danske lønkonkurrenceevne forværres. I Figur 2A og 2B er vist henholdsvis AE's og Økonomi- og Indenrigsministeriets (ØIM) beregning af den danske og udenlandske lønkvote, begge opgjort ud fra det gamle nationalregnskab. Søjlerne viser forskellen mellem den udenlandske og indenlandske lønkvote, og de afspejler således udviklingen i den relative lønkvote.

Anm.: Udlandets lønkvote for industrien er sammenvejet på baggrund af vægtene fra det effektive kronkursindeks. Udover at indgå i det effektive kronkursindeks, er det påkrævet at de medregnede lande har data for hele perioden fra 2000-2013, hvilket betyder, at knap 80 pct. af det effektive kronkursindeks er dækket. Se appendiks 1. Kilde: AE pba. Eurostat, OECD og Bureau of Economic Analysis (BEA)

Anm.: Se Økonomisk Redegørelse
 Kilde: Økonomisk Redegørelse, August 2014, s. 128, figur 5.30

Som det fremgår af figur 2A og 2B, følger AE og ØIM's lønkvote for industrien stort set *samme relative udvikling* fra 2000 til 2013. Niveaumæssigt ligger ØIM's lønkvote lidt over AE's i den betragtede periode. Det skyldes formentlig især en korrektion for antal selvstændige i ØIM's beregning af lønkvoten. Da korrektionen primært har medført en niveauforskydning af både den danske og udenlandske lønkvote, er konklusionen den samme: Den danske lønkvote ligger i hele perioden over den udenlandske, og da både den udenlandske og den danske lønkvote i 2013 er på omtrent samme niveau som i 2000, er den relative lønkvote også nogenlunde uændret fra 2000 til 2013. Dette indikerer, at den danske lønkonkurrenceevne i industrien i 2013 er på nogenlunde samme niveau som i år 2000.

Ser man på udviklingen i lønkonkurrenceevnen før og efter krisen fremgår det, at lønkonkurrenceevnen forværres frem mod krisen. Billedet efter krisen er noget tvetydigt: I de første år efter krisen fortsætter tidligere års forværring af lønkonkurrenceevnen som følge af højere dansk lønkvote og en lavere udenlandsk lønkvote, og først efter 2011 synes forskellen mellem den danske og udenlandske lønkvote at snævre ind, så lønkonkurrenceevnen forbedres kraftigt.

Udover ØIM's korrektion for antal selvstændige, kan der være mindre forskelle mellem lønkvoterne, der skyldes forskelle i metode og data, jf. appendiks 1.

Boks 1. Relativ lønvote som mål for lønkonkurrenceevne

Der er efterhånden konsensus om, at de relative enhedslønomkostninger (det traditionelle mål) ikke giver et retvisende billede af udviklingen i vores lønkonkurrenceevne. Derimod går anbefalingen på at måle lønkonkurrenceevnen ved den relative lønvote. Det fremgår af disse citater:

I Finansredegørelse 2014:

Det traditionelle mål for lønkonkurrenceevne tager ikke højde for strukturelle eller underliggende forskydninger i den relative prisudvikling på tværs af lande. Danske virksomheder har gennem en lang årrække opnået en mere gunstig gennemsnitlig prisudvikling for deres produkter end udenlandske industrivirksomheder, hvilket også afspejles i en løbende forbedring af det danske bytteforhold for industrivarer (forholdet mellem eksport- og importpriser)

Den relativt gunstige prisudvikling kan navnlig afspejle forskellige specialiseringsmønstre, herunder at en del danske virksomheder er specialiseret i produkter, hvor den globale produktivitetsudvikling er forholdsvis moderat, og hvor enhedslønomkostninger og priser derfor vokser mere end de fleste andre landes eksportprodukter, der fx kan have et større indhold af IT-produkter. Produktivitetskommissionen (2013a) anbefaler på den baggrund, at man er varsom med at bruge enhedslønomkostningerne i internationale sammenligninger, hvis de ikke korrigeres for forskelle i prisudvikling.

En supplerende indikator for lønkonkurrenceevnen kan beregnes ved den relative lønvote i Danmark og udlandet... Den relative lønvote er et groft udtryk for, om dansk industris indtjeningsevne er presset af højere enhedslønomkostninger i forhold til udenlandsk industri, eller om højere enhedslønomkostninger snarere er et udtryk for specialisering i brancher med forholdsvis høj omkostnings- og prismsækst.

Produktivtetskommissionen 1. delrapport :

Der findes andre mål for lønkonkurrenceevnen end lønvoten. Den måske hyppigst anvendte indikator er de såkaldte enhedslønomkostninger (unit labor costs). Enhedslønomkostningerne kan dog ikke skelne mellem en bytteforholdsforbedring, som den Danmark har haft de senere år, og et konkurrenceevnetab. Det skyldes, at en bytteforholdsforbedring giver øget indtjening til danske eksportvirksomheder. Det vil smitte af på lønningerne, også selvom medarbejderne ikke producerer flere fysiske enheder. Derved vil enhedslønomkostningerne stige. Produktivitetskommissionen anbefaler, at man er varsom med at benytte enhedslønomkostninger i internationale sammenligninger, hvis de ikke først korrigeres for bytteforholdsforbedringer.

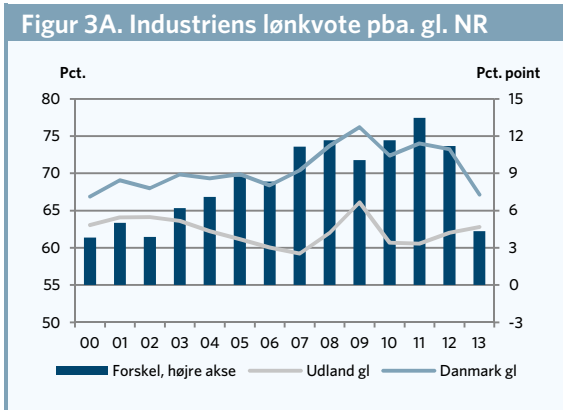
Økonomi og Indenrigsministeriet (Økonomisk Analyse december 2013: Danske industrivirksomheders lønkonkurrenceevne er fortsat udfordret):

Det er ikke nødvendigvis et problem, at danske enhedslønomkostninger er steget mere end udlandets [den klassiske opgørelse, red.], hvis danske virksomheder samtidig kan øge prisen for deres varer mere end udlandet – fx som følge af branchespecialisering, en særlig høj kvalitet eller et efterspurgt design (som det kan være svært at tage korrekt højde for i beregningen af den reale bruttoværditilvækst). Ved at sammenligne udviklingen i lønvoterne i Danmark og udlandet tages der højde for dette forhold.

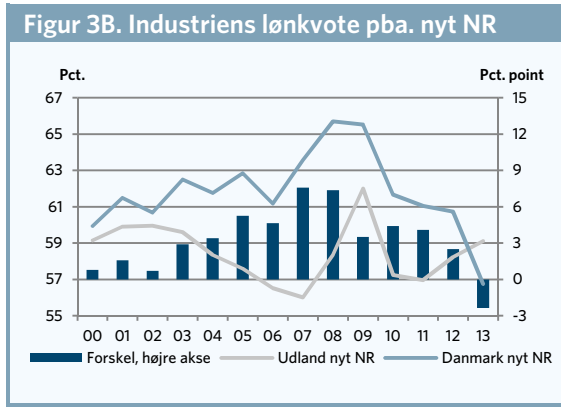
Udviklingen i lønvoten afspejler forholdet mellem løn- og nominelle produktivtetsstigninger, dvs. værdiskabelsen, og lønvoten beregnes som forholdet mellem lønsum og nominal bruttoværditilvækst. Lønvoten behøver således ikke nødvendigvis at stige som følge af højere lønninger til medarbejderne, som ikke er fuldt modsvaret af højere real produktivitet, hvis virksomheden samtidig har mulighed for at øge prisen på sine produkter tilsvarende.

Nyt nationalregnskab ændrer billedet af dansk lønkonkurrenceevne

Med hovedrevisionen af nationalregnskabet er billedet af den danske lønkonkurrenceevne ændret markant, idet hovedrevisionen har medført en ændring af dels niveauet men især udviklingen i industriens lønvote. Den danske og udenlandske lønvote beregnet ud fra nyt og gammelt nationalregnskab er vist i figur 3A og 3B.

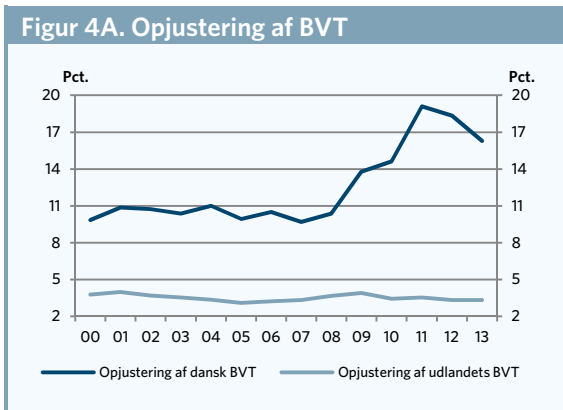

Anm.: Udlandets lønkvote for industrien er sammenvæjet på baggrund af vægtene fra det effektive kronekursindeks. Udover at indgå i det effektive kronekursindeks, er det påkrævet at de medregnede lande har data for hele perioden fra 2000-2013, hvilket betyder, at knap 80 pct. af det effektive kronekursindeks er dækket. Se appendiks 1. Kilde: AE pba. Eurostat, OECD og Bureau of Economic Analysis (BEA)

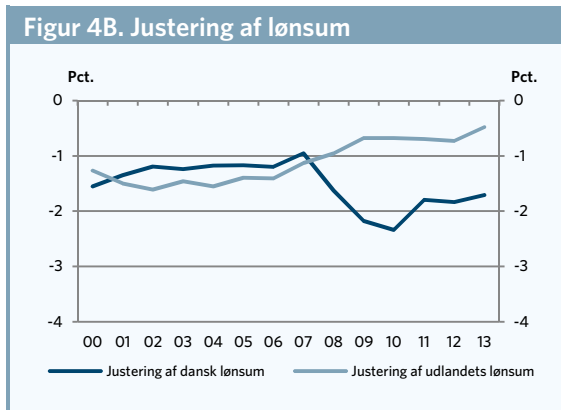

Anm.: Udlandets lønkvote for industrien er sammenvæjet på baggrund af vægtene fra det effektive kronekursindeks. Udover at indgå i det effektive kronekursindeks, er det påkrævet at de medregnede lande har data for hele perioden fra 2000-2013, hvilket betyder, at knap 80 pct. af det effektive kronekursindeks er dækket. For de lande, som endnu ikke er overgået til nye Nationalregnskabs standarder, er anvendt data fra gamle nationalregnskabstabeller (samme data som i figur 1A). se appendiks 1. Kilde: AE pba. Eurostat, OECD og Bureau of Economic Analysis (BEA)

Som det fremgår af figur 3A og 3B, har hovedrevisionen betydet, at industriens lønkvote for Danmark og udlandet niveaumæssigt er nedjusteret. Dette skyldes for Danmark, ifølge Danmarks Statistik primært, en ændret behandling af udgifterne til forskning og udvikling (F&U). Det skyldes især egenproduktion af F&U, som øger produktionen, men også mindre forbrug i produktion mht. køb af F&A. Dette har bidraget til en *opjustering af BVT* i industrien, jf. figur 4A nedenfor.

Anm.: Udlandets BVT er en sammenvæjning af industriens BVT i de samme lande, som indgik i beregningen af det sammenvæjede udlands lønkvote, og med vægtene fra det effektive kronekursindeks genvægtet. Som ved beregningen af udlandets lønkvote dækkes derfor knap 80 pct. af det effektive kronekursindeks. Kilde: AE pba. Eurostat, OECD og Bureau of Economic Analysis (BEA)

Anm.: Udlandets lønsum er en sammenvæjning af industriens lønsum i de samme lande, som indgik i beregningen af det sammenvæjede udlands lønkvote, og med vægtene fra det effektive kronekursindeks genvægtet. Som ved beregningen af udlandets lønkvote dækkes derfor knap 80 pct. af det effektive kronekursindeks. Kilde: AE pba. Eurostat, OECD og Bureau of Economic Analysis (BEA)

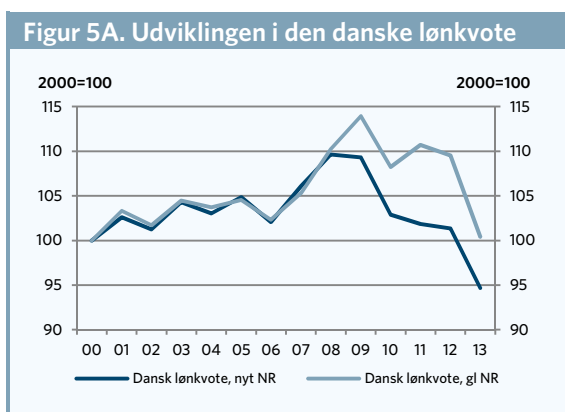
Der er to forhold omkring opjusteringen af BVT i industrien, som er værd at bide mærke i. For det første er både den danske og udenlandske BVT i industrien blevet opjusteret, men opjusteringen af industriens BVT har været markant større for Danmark. Det forhold, at industriens BVT for Danmark er opjusteret *mere end* for udlandet over hele perioden, betyder, at forskellen mellem den danske og udenlandske lønkvote er indsnævret betragteligt.

For det andet, er industriens BVT i Danmark (lønkvotes nævner) blevet opjusteret mere efter krisen satte ind, mens opjusteringen i det sammenvæjede udlands BVT har været nogenlunde konstant. Dette fremgår af figur 4A.

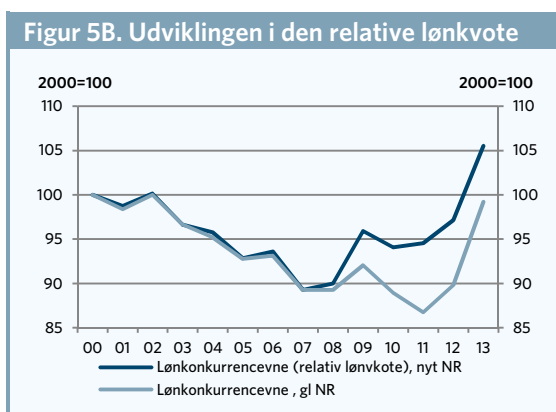
Af figur 4B fremgår det, at nedjusteringen af lønsummen (lønkvotes tæller) i det sammenvejede udland og i Danmark har været mere beskedne. Danmarks lønsum er dog efter krisen nedjusteret mere end udlandets.

Samlet er den kraftigt forbedrede lønkonkurrenceevne med de nye tal efter krisen trådte ind en følge af især en kraftigere opjustering af BVT i Danmark relativt til udlandet, men til dels også en kraftigere nedjustering af lønsummen i Danmark relativt til udlandet. Dette viser, at det gamle nationalregnskab undervurderede dansk industris forbedrede lønkonkurrenceevne efter krisen satte ind. Den kortvarige forværring af lønkonkurrenceevnen, som ifølge det gamle nationalregnskab skete efter krisen til 2011, ses ikke med det nye nationalregnskab. Med det nye nationalregnskab tegner der sig således et billede af en hurtigere genopretning af dansk industris konkurrencedygtighed efter krisen indtraf.

Samlet er det værd at bemærke, at det nye nationalregnskab viser en markant mere aftagende profil for den danske lønkvote siden krisen, således at den danske lønkvote for industrien i 2013 når ned under 2000 niveau mod i det gamle nationalregnskab at være på 2000 niveau, jf. figur 5A. Da profilen for den udenlandske lønkvote siden krisen er nogenlunde uændret med det nye nationalregnskab, er konsekvensen, at den udenlandske lønkvote i industrien i 2013 overstiger den danske, jf. figur 3B. Den relative lønkvote ligger i år 2013 således over niveauet fra år 2000, jf. figur 5B. Den danske lønkonkurrenceevne i industrien er samlet forbedret med ca. 5 pct. siden år 2000 og alene omkring 15 pct. efter krisen trådte ind.

Anm.: Beregnet som beskrevet i appendiks 1.
 Kilde: AE pba. Eurostat.

Anm.: se figur 1.
 Kilde: AE pba. Eurostat, OECD og Bureau of Economic Analysis (BEA).

Det nye billede med en stærkere dansk lønkonkurrenceevne harmonerer med udviklingen i både industrieksporten og markedsandele, der heller ikke har vist tegn på dårlig konkurrenceevne¹. Ovenstående er et vidnesbyrd om, at den danske lønkonkurrenceevne er forbedret siden 2000 og afliver myten om en fortsat udfordret lønkonkurrenceevne for dansk industri.

¹ Se fx AE-analyserne: "Handlen med industrivarer på rekordkurs" eller "Dansk eksport har klaret sig relativt godt"

Appendiks 1. Data og metode ved beregning af udlandets lønkvote

Forskelle i datagrundlag og metode kan have medført mindre forskelle mellem ØIM og AE's beregning af udlandets lønkvote.

Både AE og ØIM har sammenvejet udlandets lønkvote på baggrund af vægtene fra *det effektive kronekursindeks*. Se Nationalbankens notat "Ny beregning af Nationalbankens effektive kronekursindeks".

Udover at de medtagne lande skal indgå i det effektive kronekursindeks, er det i AE's beregning også krævet, at de medtagne lande har data for *hele* perioden fra 2000-2013. Denne restriktion betyder, at knap 80 pct. af det effektive kronekursindeks dækkes ved AE's beregning af udlandets lønkvote. Vægtene fra det effektive kronekursindeks genvejes naturligvis, så de anvendte vægte summerer til hundrede i beregningen af det sammenvejede udland. ØIM skriver, at 85-95 pct. i det effektive kronekursindeks dækkes i perioden 2000-2012, mens andelen i 2013 kun er 70 pct., idet der mangler data for USA og Japan (Økonomisk redegørelse aug. 2014, s. 128). Hvor AE's dækning af det effektive kronekursindeks således har været konstant fra 2000-2013, har dækningen altså varieret i ØIM's beregning.

I figur 1A og 2A har hoveddatakilden været den *gamle* nationalregnskabsopgørelse fra Eurostat. For enkelte lande, er der hverken i Eurostat eller OECD opgivet data for 2013, men idet disse lande vægter relativt lidt i det effektive kronekursindeks, har det ikke den store betydning, at de *ikke* indgår i det sammenvejede udland. Af disse lande er det kun USA, der har en relativ høj vægt i det effektive kronekursindeks, og for at få USA med i det sammenvejede udland, er OECD-data for USA suppleret med data fra Bureau of Economic Analysis. I beregningen af ØIM's lønkvote mangler data for USA som nævnt i 2013.

I figur 2B har hoveddatakilden været den *nye* nationalregnskabsopgørelse fra Eurostat. For de lande, som endnu ikke er overgået til de nye nationalregnskabsprincipper er der anvendt data fra den *gamle* nationalregnskabsopgørelse fra Eurostat. Problemet med manglende data for USA er behandlet som ovenfor beskrevet.

ØIM skriver endvidere, at de for 2007-2013 for enkelte lande uden for EU har anvendt tal for den samlede økonomi (frem for kun tal for industrien). AE's tilgang har været alene at inddrage tal fra industrien og således udelade lande, der ikke har dette data tilgængeligt.